

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 348

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-422-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Dyfuzja innowacji w regionach transgranicznych...	13
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Efekty produkcji gospodarstw w Polsce w odniesieniu do WPR w latach 2005-2008	22
Marek Chrzanowski: Wykorzystanie analizy przepływów międzygałęziowych do badania obszarów kooperacji w gospodarce regionu na przykładzie województwa lubelskiego	34
Paweł Dziekański: Metoda taksonomiczna w ocenie środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego.....	44
Monika Fabińska: Prorozwojowa gotowość polskich MŚP do absorpcji wsparcia w ramach nowej perspektywy programowej 2014-2020.....	54
Małgorzata Fronczek: Przewaga komparatywna Polski w handlu z Chinami w latach 1995-2012	66
Małgorzata Gasz: Reguły nowego modelu zarządzania gospodarczego na tle kondycji ekonomicznej państw Unii Europejskiej	76
Alina Grynia: Obciążenia fiskalne a konkurencyjność litewskich przedsiębiorstw	91
Anna Jankowska: Struktura obszarowa gospodarstw w krajach bałkańskich kandydujących do UE.....	103
Elżbieta Jantoni-Drozdowska, Maciej Stępiński: Formy aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w kontekście strategii Europa 2020.....	112
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji	124
Dariusz Klimek: Transakcje offsetowe jako instrument polityki ekonomicznej w Polsce	134
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Kierunki działań Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności gospodarki	145
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Możliwości finansowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014-2020 w ramach Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej.....	157
Renata Lisowska: Wpływ otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach rozwiniętych i zmarginalizowanych ...	172
Agnieszka Malkowska: Program INTERREG IV A jako instrument wspierania turystyki w województwie zachodniopomorskim	181
Arkadiusz Malkowski: Mały ruch graniczny jako element kształtowania współpracy transgranicznej.....	190
Natalia Mańkowska: E-administracja a efektywność sektora publicznego...	200

Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Koncepcja usprawnienia procesu ofertowania w przetargach publicznych.....	210
Elżbieta Izabela Misiewicz: Łączne opodatkowania dochodów małżonków – preferencja podatkowa wspierająca rodzinę.....	220
Andrzej Miszczuk: Dystans instytucjonalny jako uwarunkowanie rozwoju regionów przygranicznych.....	230
Karolina Olejniczak: Polityka klastrów w regionach jako wzmacnianie konkurencyjności MSP.....	239
Małgorzata Pawłowska: Wpływ kapitału zagranicznego oraz własności państwowej na zmiany konkurencji w polskim sektorze bankowym.....	249
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problem starzejącego się społeczeństwa w dokumentach strategicznych wybranych polskich województw	263
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Social issues in the program's documents of Polish political parties in the elections to the European Parliament of the VIII term.....	274
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy a ceny ziemi rolniczej na przykładzie wybranych państw z Unii Europejskiej	285
Piotr Podsiadło: Pomoc regionalna jako przykład dopuszczalnej warunkowo pomocy publicznej w Unii Europejskiej.....	297
Gabriela Przesławska: Instytucjonalne aspekty w aktualnej debacie ekonomicznej.....	309
Małgorzata Raczkowska: Nierówności ekonomiczne w krajach europejskich.....	319
Jarosław Ropęga: Ograniczenia małych firm w wykorzystaniu zewnętrznych źródeł wsparcia dla ich przetrwania	328
Jerzy Sokolowski: Strategie sprzedaży ofert turystycznych biur podróży.....	339
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Bariery rozwoju przedsiębiorczości sektora MSP na przykładzie województwa lubelskiego.....	349
Andrzej Szuwarzyński: Model DEA do oceny efektywności funkcjonowania publicznych uniwersytetów w Polsce	361
Dariusz Tłoczyński: Accessibility jako instrument kształtowania polskiego rynku usług transportu lotniczego	371
Agnieszka Tomczak: Konwergencja czy dywergencja – kierunki zmian w polityce monetarnej po 1999 r.	384
Adam Wasilewski: Skuteczność wybranych instrumentów finansowych wspierania rozwoju przedsiębiorczości w gminach wiejskich w Polsce....	394
Anetta Waśniewska: Potencjał społeczny gmin Zalewu Wiślanego w latach 2003-2012.....	404
Grażyna Węgrzyn: Źródła informacji dla działalności innowacyjnej w Unii Europejskiej.....	415

Lucyna Wojcieszka: Społeczna odpowiedzialność biznesu wybranych banków komercyjnych na świecie – ocena wymiarów CSR.....	424
Jarosław Wołkonowski: Przyczyny i struktura emigracji obywateli Litwy w okresie 2003-2013	437
Urszula Zagóra-Jonszta: Proces polonizacji górnośląskiego przemysłu w latach 30. XX wieku	449

Summaries

Franciszek Adamczuk: Diffusion of innovation in cross-border regions	21
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Effects of farms production in Poland with respect to the CAP in the period of 2005-2008	33
Marek Chrzanowski: The use of input-output analysis for the cooperation areas determination in regions on the basis of Lubelskie Voivodeship.....	43
Paweł Dziekański: Taxonomic method in the examination for environmental competitiveness of poviats of Świętokrzyski Voivodeship	53
Monika Fabińska: Pro-development readiness of Polish SMEs for absorption of support under the new programming perspective 2014-2020	65
Małgorzata Fronczek: Revealed Comparative Advantage of Poland in trade with China in the years 1995-2012	75
Małgorzata Gasz: Rules of the new economic model management against economic condition of the European Union states	89
Alina Grynia: Fiscal charges and competitiveness of Lithuanian enterprises	102
Anna Jankowska: The structure of holdings in the Balkan states candidating to the European Union	111
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Forms of activation of long-term unemployed in the context of the Europe 2020 strategy	123
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The bank tax: an assessment of implementation in the EU member states	133
Dariusz Klimek: Offsets – an instrument of economic policy in Poland	144
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: The European Union activities to improve the regions competitiveness.....	156
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Opportunities of financing the development of rural areas in the years 2014-2020 within the frames of cohesion policy and Common Agricultural Policy	171
Renata Lisowska: Impact of the regional environment on the development of small and medium-sized enterprises in developed and marginalised areas	180
Agnieszka Malkowska: The Program INTERREG IVA as an instrument to support tourism in the West Pomeranian Voivodeship	189

Arkadiusz Malkowski: The small cross-border movement as an element of the cross-border co-operation.....	199
Natalia Mańkowska: E-government and the efficiency of public sector	209
Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Concept of public procurement offering process improvement	219
Elżbieta Izabela Misiewicz: Joint taxation of spouses – tax allowance supporting family	229
Andrzej Mischczuk: Institutional distance as a condition for the development of cross-border regions	238
Karolina Olejniczak: Cluster policy in the regions as strengthening the competitiveness of SME	248
Małgorzata Pawłowska: The impact of foreign capital and state capital on competition in the Polish banking sector	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Aging population in strategic documents of selected Polish voivodeships	273
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problematyka społeczna w dokumentach programowych polskich ugrupowań politycznych w wyborach do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji ...	284
Robert Pietrzykowski: Economic development and agricultural land prices in selected countries of the European Union.....	296
Piotr Podsiadło: Regional aid as an example of permitted conditionally state aid in the European Union	308
Gabriela Przesławska: Institutional aspects in contemporary economic debate	318
Małgorzata Raczkowska: Economic inequality in the European countries ..	327
Jarosław Ropega: Limitations of small firms in using external sources of support for their survival	337
Jerzy Sokolowski: Strategies for the sale of tourist travel agencies offers	348
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Barriers to the development of enterprise of SMEs sector on the example of the Lublin Voivodeship ..	360
Andrzej Szuwarzyński: DEA model to evaluate the efficiency of the public universities in Poland.....	370
Dariusz Tłoczyński: Accessibility as an instrument for shaping Polish air transport market	383
Agnieszka Tomczak: Convergence or divergence – directions of the monetary policy development after the year 1999	393
Adam Wasilewski: Effectiveness of selected financial instruments supporting entrepreneurship development in rural counties of Poland	403
Anetta Waśniewska: Social potential of communities of the Vistula Lagoon in 2003-2012	414
Grażyna Węgrzyn: Sources of information on innovation within the European Union	423

Lucyna Wojcieszka: CSR of selected commercial banks in the world – dimensions of CSR ratings	436
Jarosław Wolkonowski: Causes and structure of emigration of Lithuania citizens in the period between 2003 and 2013.....	448
Urszula Zagóra-Jonszta: The process of Polonization of Upper Silesian industry in the 30s of the twentieth century.....	458

Paweł Dziekański

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
e-mail: pdziekan@interia.eu

METODA TAKSONOMICZNA W OCENIE ŚRODOWISKOWEJ KONKURENCYJNOŚCI POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Streszczenie: Ocena działań jednostek samorządu terytorialnego uwzględniać powinna m.in. gospodarkę finansową, poziom konkurencyjności i rozwoju, kapitał ludzki oraz infrastrukturę. Celem artykułu jest wskazanie na możliwość wykorzystania metod taksonomicznych do oceny środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego dla 2003, 2005, 2011, 2012 r. W analizie taksonomicznej istotne jest ujednoczenie poziomu zmienności cech, w celu zapewnienia ich porównywalności. Konkurencyjność regionów może oznaczać przewagę nad innymi regionami ze względu na posiadane zasoby materialne czy potencjał intelektualny. Analiza powiatów województwa świętokrzyskiego wskazuje, iż na badane zjawisko środowiskowej konkurencyjności wpływa zarówno poziom dochodów własnych jak i wydatków. W badanym kontekście najlepsze są powiaty: kielecki, sandomierski, starachowicki, najslabsze: pińczowski, włoszczowski i kazimierski.

Słowa kluczowe: region, środowisko przyrodnicze, konkurencyjność, taksonomia, wskaźnik syntetyczny, analiza skupień.

DOI: 10.15611/pn.2014.348.04

1. Wstęp

Ocena działań jednostek samorządu terytorialnego uwzględniać powinna cechy społeczne i ekonomiczne (m.in. gospodarka finansowa [Bury 2004], poziom konkurencyjności i rozwoju, kapitał ludzki, infrastruktura) kształtujące ich pozycję w regionie. W tym kontekście można zastosować metody statystyki wielowymiarowej, które pozwalają na wyznaczenie miary syntetycznej. Wymaga ona uwzględnienia wielu różnych zmiennych, których dobór może mieć istotny wpływ na uzyskane wyniki i możliwość wykorzystania wskaźnika syntetycznego do ocen między regionami pochodzącymi z różnych państw. Takie podejście umożliwi ocenę gminy za pomocą jednej wielkości oraz pozwala na porządkowanie analizowanych obiektów pod względem rozpatrywanego zjawiska.

Konkurencyjność regionu jest uzależniona od charakterystyki podmiotów i czynników mających istotny wpływ na wytwarzanie, cyrkulację i stosowanie wiedzy i innowacji w regionie. Do czynników tych należą: finanse, środowisko naturalne, innowacyjność przedsiębiorstw oraz poziom organizacji środowiska przedsiębiorczości, kapitał społeczny i ludzki, a także potencjał badawczo-rozwojowy regionu i aktywność władz publicznych [OECD 2008].

Z ekonomicznego punktu widzenia najbardziej istotne staje się zrozumienie i opis związków środowiska przyrodniczego z gospodarką, dla której środowisko stanowi bezpośrednie źródło energii, niektórych środków i przedmiotów pracy oraz środków konsumpcji, a także odbiornik odpadów produkcyjnych i konsumpcyjnych, warunkuje również produkcję rolniczą, leśną i rybacką, określa możliwości rozwoju transportu oraz wpływa na zdrowie człowieka [Winpenny 1995]. W wyniku gwałtownego rozwoju przemysłu zauważono wyczerpywanie się surowców mineralnych, co zrodziło obawy, iż może dojść do całkowitego wyczerpania się kopaliny, zwłaszcza energetycznych. Środowisko przyrodnicze stanowi zbiór elementów warunkujących istnienie człowieka i zaspokajanie jego potrzeb, wymaga odpowiedniego gospodarowania zasobami przyrody [Kozłowski 1991].

2. Cel i metoda badawcza

Celem artykułu jest wskazanie na możliwość wykorzystania metody taksonomicznej (wskaźnika syntetycznego) do oceny środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego w 2003 r. (okres poprzedzający przystąpienie do UE), w 2005 (rok po wejściu do UE) i latach 2011-2012 (okres wejścia w życie nowej ustawy o finansach publicznych z 2009 r., okres pogorszenia się sytuacji społeczno-gospodarczej w latach 2008-2009).

Zjawiska złożone opisuje się za pomocą więcej niż jednej charakterystyki, zwanej zmienną, ze względu na którą analizuje się obiekty. Porównywanie zjawisk złożonych jest o wiele trudniejsze niż porównywanie zjawisk prostych z uwagi na występowanie wiele różnych kryteriów wyboru, gdzie wynik wyboru ze względu na jedno kryterium nie pokrywa się zazwyczaj z wynikiem uzyskanym przy uwzględnieniu innego kryterium.

W analizie taksonomicznej istotne jest ujednoczenie poziomu zmienności cech, w celu zapewnienia ich porównywalności. Analiza taksonomiczna jest oceną poziomu zróżnicowania obiektów opisanych za pomocą zestawu cech statystycznych. Prowadzi do określenia skupisk tychże obiektów pod względem podobieństwa rozwoju, jak również do otrzymania jednorodnych klas obiektów ze względu na charakteryzujące je właściwości [Kopczewska, Kopczewski, Wójcik 2009].

Zbrane informacje statystyczne (tab. 1) poddane zostały wstępnej analizie (min, max, średnia, odchylenie standardowe, wskaźnik asymetrii i zmienności). Ze zbioru potencjalnych cech diagnostycznych wyeliminowano zmienne niespełniające przyjętych kryteriów formalnych i merytorycznych, statystycznych (współczyn-

nik zmienności powyżej 0,15; współczynnik korelacji poniżej 0,75; asymetryczny rozkład). Następnie zastosowano metodę unitaryzacji i wyznaczono syntetyczny miernik przyjmujący wartości z przedziału [0;1]. Na koniec zastosowano metodę analizy skupień [Dziekański 2011].

Tabela 1. Zmienne charakteryzujące środowiskową konkurencyjność powiatów

	Zmienna	Miano	Działanie		Zmienna	Miano	Działanie
X1	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	%	S	X12	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	S
X2	Udział dochodów z PIT w dochodach ogółem	%	S	X13	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	S
X3	Udział dochodów z CIT w dochodach ogółem	%	S	X14	Tereny zielone w gestii samorządu	ha	S
X4	Udział dochodów z majątku w dochodach ogółem	%	S	X15	Obszary prawnie chronione	ha	S
X5	Udział dotacji z budżetu państwa w dochodach ogółem	%	D	X16	Emisja zanieczyszczeń gazowych	t/r	D
X6	Udział subwencji w dochodach ogółem	%	D	X17	Odpady wytworzone na 1 km ²	t	D
X7	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	%	S	X18	Ścieki oczyszczane w ciągu roku	dam ³	D
X8	Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem	%	D	X19	Zużycie wody na potrzeby gospodarki w ciągu roku	dam ³	S
X9	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	S	X20	Pomniki przyrody	szt.	S
X10	Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	S	X21	Powierzchnia gruntów leśnych	ha	S
X11	Ludność korzystająca z oczyszczalni	osoba	S				

Wyjaśnienia: X1-X8 – sfera dochodowa i wydatkowa budżetów powiatów, X9-X21 – sfera infrastruktury i środowiska naturalnego; S – stymulanta, D – destymulanta.

Źródło: opracowanie własne.

3. Środowiskowa konkurencyjność regionu

Terytorium oferuje określone warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Jest siecią, której istota wyraża się w więziach, interakcjach i stosunkach społecznych. To przestrzeń życia, która ma własną historię i kulturę, własny potencjał gospodarczy i potencjał ludzki. Wpływa ono na życie pojedynczych osób i funkcjonowanie całych organizacji, jest miejscem stałej interakcji między sferą społeczną a sferą ekonomiczną. Terytorium tworzone jest przez sieć aktorów lokalnej sceny gospodarczej i społecznej, a powiązania pomiędzy nimi stanowią miarę współczesnego rozwoju [Jewtuchowicz 2005].

Konkurencyjność regionów może oznaczać przewagę nad innymi regionami ze względu zarówno na posiadane zasoby materialne, jak i istniejący potencjał intelektualny. Składowymi tych czynników są takie cechy charakterystyczne danego regionu, jak: instytucje, technologie, innowacyjność, przedsiębiorczość, internacjonalizacja, kapitał społeczny, infrastruktura wiedzy, kultura, demografia i migracje, jakość miejsca oraz środowisko czy finanse.

Środowiskowa konkurencyjność regionu to koncepcja, która doskonale wpisuje się w podstawowe założenie zrównoważonego rozwoju regionów słabiej rozwiniętych. Właściwe wykorzystanie potencjału środowiskowego, po pierwsze, pozwoli na wygenerowanie dodatkowych elektów ekonomicznych, po drugie, przyczyni się do dalszej poprawy stanu środowiska i uzyskanie dzięki temu efektów synergii, po trzecie, sprzyjać będzie realizacji celów społecznych poprzez spadek bezrobocia w regionie i ogólną poprawę jakości życia. Próbując wskazać determinanty środowiskowej konkurencyjności regionów, można dokonać ich następującej kategoryzacji – warunki naturalne: różnorodność krajobrazu, uwarunkowania geodezyjno-glebowe, rolnictwo ekologiczne, stan i stopień zanieczyszczenia zasobów wodnych, jakość i poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, poziom i struktura wytwarzanych odpadów oraz infrastruktura ochrony środowiska i gospodarki wodnej [Kasztelan 2010].

Stan środowiska oraz przedsięwzięcia podejmowane w celu jego ochrony coraz częściej traktowane są jako czynnik konkurencyjności. Wynika to ze wzrastającej świadomości społecznej, dotyczącej konieczności ochrony środowiska naturalnego, które stopniowo traci zdolność do samoregulacji. Czyste środowisko ma być jedynie środkiem do osiągnięcia takich celów, jak: zdrowie i związane z nim poczucie bezpieczeństwa, utrzymanie dotychczasowego poziomu konsumpcji zasobów nieodnawialnych i/lub trudnych do zastąpienia, turystyka i rekreacja [Zaremba 2001].

4. Pomiar syntetyczny środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego

Powierzchnia województwa świętokrzyskiego to 11 691,05 km², co stanowi 3,74% obszaru kraju (15 miejsce, przed województwem opolskim). 66% powierzchni województwa to obszary chronione. Procentowy udział obszarów chronionych stawia województwo na pierwszym miejscu w kraju (średni procentowy udział obszarów chronionych w kraju to 33,1%). Obszar dziesięciu gmin w 100% zaliczony jest do obszarów prawnie chronionych; obszar dalszych 11 gmin to w ponad 99% obszar prawnie chroniony. 17 gmin nie ma żadnych obszarów prawnie chronionych. W województwie wydzielonych jest administracyjnie 13 powiatów ziemskich i jedno miasto na prawach powiatu (Kielce – powiat grodzki) oraz 102 gminy, w tym 5 miejskich, 26 miejsko-wiejskich i 71 wiejskich.

Gospodarka regionu świętokrzyskiego bazuje na przemyśle wydobywczym, głównie w zakresie materiałów budowlanych (wapienie, dolomity, margle, gipsy, piaskowce, siarka), dzięki czemu województwo zyskało miano stolicy polskiego budownictwa, a firmy budowlane należą do największych i najdynamiczniej rozwijających się w kraju. W gospodarce regionu istotną rolę odgrywają również przemysły: metalurgiczny, maszynowy, precyzyjny i spożywczy. Następujące sektory przemysłu ciężkiego, przeżywającego obecnie trudny okres, od lat rozwijały się w północnej części województwa (Staropolski Okręg Przemysłowy): hutniczy (powiat ostrowiecki), metalowy (powiat skarżyski), maszynowy (powiat starachowicki), odlewniczy (powiat konecki). W części południowej i wschodniej, na dobrych glebach, dominuje rolnictwo; szczególnie dobrze rozwija się branża ogrodniczo-sadownicza.

Analizowany zbiór zmiennych charakteryzuje się dużą rozpiętością współczynnika zmienności. Wszystkie zmienne *quasi*-stałe eliminuje się z wyjściowego zbioru cech: X6, X8.

Analiza wartości współczynnika zmienności pozwala zauważyć, że stosunkowo najmniej zróżnicowanym wskaźnikiem był X1 (dochody własne budżetów powiatów w dochodach ogółem) – 0,18, najbardziej zaś X17 (odpady wytworzone na 1 km²) – 1,69. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w powiecie kieleckim w kontekście X1 – 0,32. Obszary powiatów w zakresie: ludność korzystająca z sieci wodociągowej (X9) i sieci kanalizacyjnej (X12) można określić jako stosunkowo umiarkowane, co potwierdza wielkość współczynnika zmienności X9 – 0,63; X12 – 0,62.

Badane zmienne charakteryzują się różnym stopniem skorelowania, silne skorelowanie dotyczyło relacji zmiennych X10, X18, X13, X16, X19, X5, X11, X3.

Na podstawie wybranych zmiennych tworzących wskaźnik syntetyczny (X1, X2, X4, X7, X9, X12, X14, X15, X20, X21 – stymulanty, X17 – destymulanta) można zauważyć, że powiaty w badanym okresie poprawiły swoją pozycję. Wartości poszczególnych zmiennych poprawiły się lub pozostawały na niezmiennym poziomie.

Przeprowadzone badania statystyczne potwierdzają istnienie dysproporcji w obszarze konkurencyjności środowiskowej powiatów. Wartości wskaźnika syntetycznego powiatów w 2012 r. wskazują, iż w najlepszej sytuacji znajdują się powiaty: kielecki (0,76; przemysł wydobywczo-przetwórczy surowców mineralnych, produkcja artykułów spożywczych, X1 – 0,32); X7 – 0,20), sandomierski (0,45; rolnictwo, ogrodnictwo, sady, agroturystyka, przemysł – huta szkła), starachowicki (0,45; przemysł, maszynowy i metalowy). Natomiast w najsłabszej włoszczowski (0,32; rolnictwo, handel, usługi, rekreacja) i kazimierski (0,14; rolnictwo, budownictwo, handel, usługi; X1 – 0,16; X7 – 0,14).

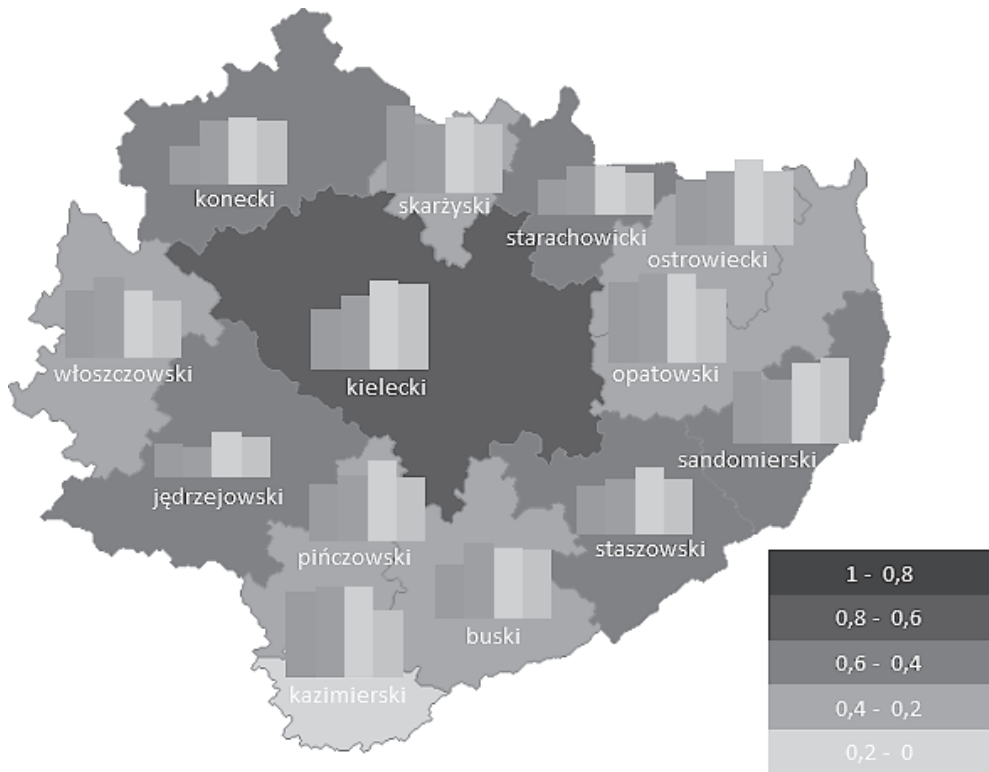
Tabela 2. Wskaźnik syntetyczny środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego

Powiaty	2003		2005		2011		2012		2012	
	wsk.	poz.	wsk.	poz.	wsk.	poz.	wsk.	poz.	X1	X7
Kielecki	0,65	1	0,71	1	0,77	1	0,76	1	0,32	0,20
Sandomierski	0,38	6	0,34	11	0,42	9	0,45	2	0,29	0,08
Starachowicki	0,38	7	0,52	2	0,52	2	0,45	3	0,27	0,11
Jędrzejowski	0,36	8	0,33	12	0,48	3	0,43	4	0,21	0,12
Konecki	0,38	5	0,43	4	0,44	7	0,43	5	0,25	0,10
Staszowski	0,40	4	0,43	5	0,48	4	0,43	6	0,22	0,35
Opatowski	0,43	3	0,47	3	0,47	5	0,39	7	0,22	0,10
Ostrowiecki	0,34	9	0,39	7	0,45	6	0,39	8	0,24	0,12
Buski	0,28	12	0,39	6	0,37	11	0,36	9	0,18	0,12
Skarżyski	0,46	2	0,36	9	0,4	10	0,36	10	0,23	0,17
Pińczowski	0,30	11	0,34	10	0,42	8	0,33	11	0,22	0,15
Włoszczowski	0,34	10	0,37	8	0,34	12	0,32	12	0,23	0,12
Kazimierski	0,18	13	0,19	13	0,19	13	0,14	13	0,16	0,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powiat kielecki ma charakter przemysłowo-rolniczy, z tradycyjnymi działami przemysłu wydobywczego i przetwórczego surowców mineralnych oraz produkcji artykułów spożywczych. Charakterystyczny jest wyraźny podział na przemysłową, centralną część powiatu, otaczającą Kielce, i rolniczą resztę. W powiecie kieleckim zarejestrowanych jest około 14 tys. podmiotów gospodarczych. Warunki klimatyczne, glebowe i wodne nie są korzystne dla upraw, zwłaszcza w obrębie Gór Świętokrzyskich. W produkcji roślinnej przeważa uprawa zbóż, ziemniaków i truskawek, jednak nie ma ona większego znaczenia towarowego.

Powiat kielecki charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni, budowy geologicznej, szaty roślinnej i zwierzęcej, a także dużą zasobnością licznych kopalni i surowców mineralnych. Zbiorowiska leśne zajmują powierzchnię 76 996,2 ha, co stanowi 34,3% ogólnej powierzchni powiatu. Na gruntach leśnych (78 479,8 ha) zbiorowiska leśne zajmują 98,1%, zaś różnorodne zbiorowiska nieleśne 1,9% (1483,6 ha).

Rys. 1. Grupy powiatów województwa świętokrzyskiego wg wskaźnika środowiskowej konkurencyjności (w 2012 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

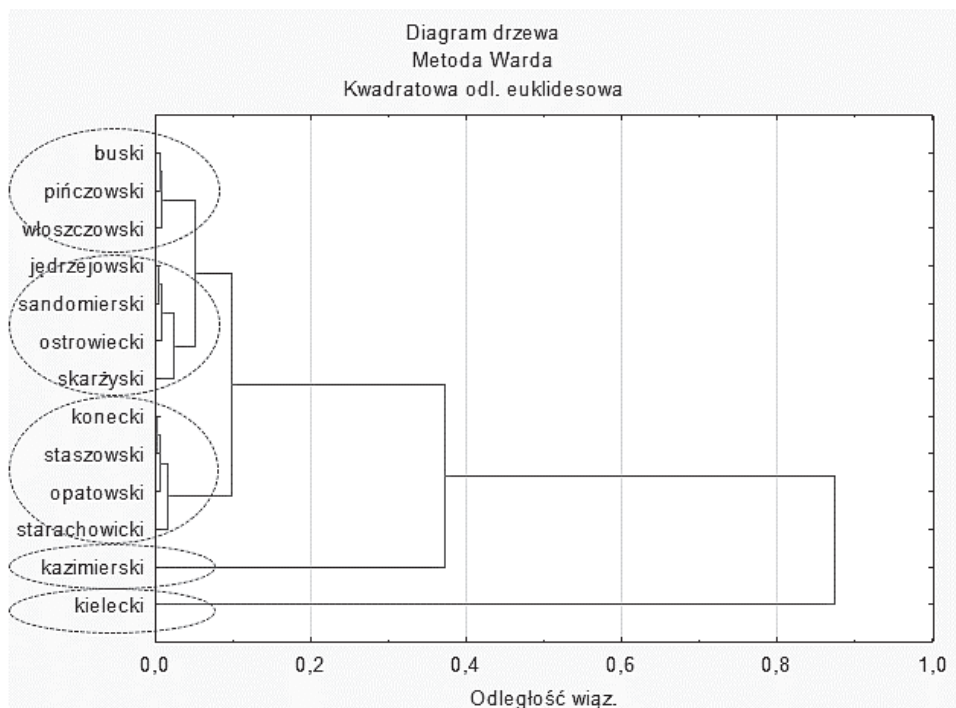
Powiat sandomierski to również region o charakterze rolniczym. Uprawa roli i sadownictwo pozostają nadal podstawową gałęzią gospodarki dla wielu gmin powiatu. Sandomierskie cechują bardzo korzystne warunki klimatyczne takie jak: temperatura powietrza, opady, wiatry oraz równomierne nasłonecznienie, co jest uwarunkowane ukształtowaniem terenu. Czynniki te sprzyjają intensywnemu rozwojowi wysokotowarowej produkcji rolnej, głównie owoców i warzyw. Walory wynikające z funkcji rolniczej obszaru to także możliwość wypoczynku i rekreacji pośród wiejskich krajobrazów, w gospodarstwach agroturystycznych i w wiejskich pensjonatach

W powiecie starachowickim jest blisko 7 tys. podmiotów gospodarczych. Obecnie tradycje przemysłu metalowego i metalurgicznego ustępują bardziej zróżnicowanej gospodarce. Poza branżą samochodową i maszynową rozwija się przetwórstwo mięsne, elektrotechnika, poligrafia, produkcja materiałów budowlanych, mebli, obuwia, ceramiki sanitarnej, tekstyliów, a także usługi transportowe. Przemysł poza terenem Starachowic praktycznie jednak nie funkcjonuje. Użytki rolne w powiecie

są bardzo zróżnicowane: od gleb dobrych i bardzo dobrych w gminie Pawłów, do słabych i średnich na pozostałym obszarze. Łącznie użytki rolne zajmują blisko 241 km², co stanowi 45% powierzchni powiatu. Główną rzeką powiatu starachowickiego jest Kamienna, która przecina z zachodu na wschód jego teren. Rzeką Kamienna pełni rolę międzyregionalnego korytarza ekologicznego, łączącego się z krajowym korytarzem ekologicznym. Niemal cały obszar powiatu starachowickiego objęty jest formami ochrony przyrody. W południowej części powiatu znajduje się również otulina Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Powiat kazimierski jest obszarem typowo rolniczym: aż 89% gruntów stanowią użytki rolne, a jedynie 3% lasy. Duże kompleksy gleb dobrej i bardzo dobrej jakości wykorzystywane są pod uprawy najcenniejszych upraw polowych, takich jak pszenica oraz warzywa gruntowe, a także najcenniejszych roślin pastewnych i przemysłowych. Występowanie kopalin w postaci piasków i surowców ilastych wiąże się z rozbudowaniem na obszarze powiatu produkcji spoiw mineralnych, półfabrykatów oraz gotowych elementów budowlanych. Należy podkreślić, iż powiat należy do obszarów deficytowych w wodę.

Kolejną metodą w procesie grupowania regionów była aglomeracja z zastosowaniem metody Warda. Analiza wskazała na istnieniu pięciu skupień (rys. 2).

Rys. 2. Diagram drzewa metody Warda (kwadratowa odległość euklidesowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5. Zakończenie

Aby zachować zasoby cenne przyrodniczo, poprawić jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne oraz rozwijać gospodarczo i społecznie powiat, należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Dlatego ważne jest uwzględnianie celów ochrony środowiska we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych, a przede wszystkim w transporcie, energetyce, przemyśle, gospodarce komunalnej, rolnictwie, turystyce i rekreacji, gdyż sektory te wykazują największą presję na środowisko poprzez bezpośrednie i pośrednie korzystanie z jego zasobów.

Ocena środowiskowej konkurencyjności powiatów jest zadaniem trudnym. Wymaga uwzględnienia wielu różnych zmiennych, których dobór może mieć istotny wpływ na uzyskane wyniki i możliwość wykorzystania metody do ocen między regionami pochodzącymi z różnych państw.

Analiza powiatów województwa świętokrzyskiego wskazuje, iż na badane zjawisko środowiskowej konkurencyjności wpływa udział dochodów własnych w dochodach ogółem (kielecki – 0,32, sandomierski – 0,29, starachowicki – 0,27, włoszczowski – 0,23, kazimierski – 0,16). Ogranicza to w znacznym stopniu samodzielność powiatów i powoduje rozszerzanie ich zależności od organów administracji rządowej.

Czynnikiem oddziałującym w równym stopniu jak dochody na poziom konkurencyjności środowiskowej powiatów jest udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (staszowski – 0,35, kielecki – 0,20, sandomierski – 0,08, starachowicki – 0,11, włoszczowski – 0,12, kazimierski – 0,14), będący wyrazem realizowanych przez gminę zadań.

Literatura

- Bury P., *Polityka finansowa samorządu jako narzędzie konkurencji jednostek terytorialnych*, Prace Naukowe AE im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2004.
- Dziekański P., *Analiza sytuacji finansowej samorządu jako wyznacznik efektywności ekonomicznej jednostki samorządu terytorialnego*, [w:] B. Filipiak (red.), *Finanse publiczne i rozwój przedsiębiorczości w regionach*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu 38, Poznań 2011.
- Jewtuchowicz A., *Terytorium i współczesne dylematy jego rozwoju*, Wyd. UŁ, Łódź 2005.
- Kasztelan A., *Środowiskowa konkurencyjność regionów – próba konceptualizacji*, Problemy Ekorozwoju, Problems of Sustainable Development 2010, vol. 5, no 2..
- Kopczewska K., Kopczewski T., Wójcik P., *Metody ilościowe w R. Aplikacje ekonomiczne i finansowe*, CeDeWu, Warszawa 2009
- Kozłowski S., *Gospodarka a środowisko przyrodnicze*, PWE, Warszawa 1991.
- OECD, *Podręcznik Oslo – zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji*, Wydanie polskie, Warszawa 2008.
- Winpenny J.T., *Wartość środowiska. Metody wyceny ekonomicznej*, PWE, Warszawa 1995.
- Zaremba D., *Potrzeba czystego środowiska a rozwój zrównoważony*, [w:] *Ekonomia a rozwój zrównoważony. Wdrażanie*, red. F. Piontek, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001.

TAXONOMIC METHOD IN THE EXAMINATION FOR ENVIRONMENTAL COMPETITIVENESS OF POVIATS OF ŚWIĘTOKRZYSKI VOIVODESHIP

Summary: The evaluation of actions of local governments should take into account, inter alia, financial management, the level of competitiveness and development, human capital and infrastructure. The purpose of this article is to indicate the possibility of using taxonomic methods for the assessment of environmental competitiveness of poviats in Świętokrzyskie for 2003, 2005, 2011, 2012. The competitiveness of regions may be an advantage because of their material resources and intellectual potential. The analysis indicates that both the level of own income and expenditure affect the studied phenomenon. In the analysed context the best are kielecki, sanodmierksi and starachowicki poviats, and the weakest: pińczowski, włoszczowski and kazimierski.

Keywords: region, natural environment, competitiveness, taxonomy, synthetic indicator.